

Српско археолошко друштво
Завичајни музеј Параћин

СРПСКО АРХЕОЛОШКО ДРУШТВО

XLIV СКУПШТИНА И ГОДИШЊИ СКУП

Параћин, 14. – 16. октобар 2021. године

Програм, извештаји и апстракти

Параћин 2021

Организациони одбор скупа

Бранислав Стојановић, директор, Завичајни музеј Параћин
МА Огњен Младеновић, секретар Српског археолошког друштва
др Адам Н. Црнобрња, председник Српског археолошког друштва
др Војислав Филиповић, потпредседник Српског археолошког друштва
Филип Стефановић, кустос, Завичајни музеј Параћин

Научни одбор скупа

проф. др Душан Михаиловић, Филозофски факултет, Универзитет у Београду

doc. dr Martina Blečić Kavur, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper (SLO)

prof. dr Boris Kavur, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper (SLO)

др Адам Н. Црнобрња, Народни музеј у Београду

др Војислав Филиповић, Археолошки институт, Београд

Марин Бугар, Народни музеј, Крушевац

др Драган Милановић, Археолошки институт, Београд

др Наташа Миладиновић-Радмиловић, Археолошки институт, Београд

др Селена Витезовић, Археолошки институт, Београд

мр Александар Алексић, Завод за заштиту споменика културе Ниш

др Надежда Гавриловић Витас, Археолошки институт, Београд

др Јелена Анђелковић Грашар, Археолошки институт, Београд

др Бојана Племић, Академија струковних студија, Београд

Приредили: Адам Црнобрња и Војислав Филиповић

Издавач: Српско археолошко друштво, Београд и Завичајни музеј Параћин

За издавача: Адам Црнобрња и Бранислав Стојановић

Штампа: Four print, Beograd

Тираж: 200

Бесплатан примерак

ISBN 978-86-80094-17-5

Република Србија

XLIV скупштина и годишњи скуп Српског археолошког друштва и штампање ове публикације финансирани су средствима Министарства културе и информисања и Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

це у време од средине до краја 4. века нове ере, потврђују и остали прилози, поготово две фибуле. Чињеница да су новчићи забодени у плодове показује да су воћке имале симболичку улогу у погребном ритуалу.

Плодови су анализирани и документовани на неколико начина. Микроскопска анализа је, на основу облика, величине и морфолошко-анатомских карактеристика ових остатака, утврдила да су у питању плодови дивље крушке (*Pyrus pyraeaster* L.). Плодови, чија је максимална висина 17 mm, су макрофотограметријски снимљени и дигитализовани у резолуцији од 20 µm, што је омогућило детаљно посматрање спољашњег изгледа плодова. Плодови су на крају снимљени методом микрокомпјутеризоване томографије што нам је омогућило да посматрамо њихову унутрашњост – препознамо семена и њихову позицију унутар плода, избројимо их и измеримо њихове димензије.

У овом раду сумирамо претходно објављене информације о сахрани у саркофагу на локалитету Плавинци, а затим детаљно представљамо нашу анализу морфологије и анатомије плодова сахрањених заједно са покојницима. Након тога разматрамо овај аспект римског погребног ритуала из Плавинаца у ширем регионалном и историјском контексту, и дискутујемо могућу симболику повезану са плодовима воћа као гробним прилозима.

Софија А. Петковић, Археолошки институт, Београд
 Бојана М. Илијић, Завичајни музеј, Књажевац

ДВА НОВА ВОТИВНА ПАТПИСА ИЗ ТИМАКУМ МИНУСА

Римско археолошко налазиште *Timacum Minus* углавном је познато по великом броју епиграфских споменика, које су његови истраживачи Никола Вулић и Петар Петровић већим делом публиковали. Међутим, даља археолошка истраживања изнедрила су нове налазе.

У овом раду представимо два епиграфска споменика: већи фрагмент вотивног споменика постављеног од стране војне јединице, која је чинила посаду Тимакум Минуса, *cohors II Aurelia Dardanorum*, и базу стуба са вотивним патписом, кога су посветили великодостојници војске и администрације.

Велики фрагмент првог споменика (*laterculum*) откривен је у рушевицама старог амбара у селу Равна, где је искористен као грађевински материјал, а други (база стуба) је откривен приликом археолошких ископавања 2019. године, у унутрашњости велике касноантичке куле (кула S4),

koja je zatvarala južnu kapiju utvrđenja. Poменута база стуба нађена је у слоју шута, насталом рушењем куле S4 крајем IV века.

Судећи по епиграфским и палеографским карактеристикама, оба споменика су настала у периоду друге половине II – прве трећине III века. Због формуле имена дедиканата *tria nomina* први споменик је нешто старији, о чему сведоче и *cognomina*, као што су *Vithus* и *Decebalus*, карактеристична за аутохтоно становништво.

База стубића са вотивним натписом је нешто млађа, с почетка III века, а један од дедикната носи когномен *Alexander*, што највероватније указује на његово оријентално, односно трачко порекло.

Љубиша Васиљевић, Народни музеј Крушевац
Љубица Перинић, ХАЗУ, Одељак за археологију, Загреб

ИКОНОГРАФСKE ПРЕДСТАВЕ АНТРОПОТЕРИОМОРФНОГ СИЛВАНА НА ПРОСТОРУ СРБИЈЕ

Представе бога Силвана најчешће приказују два иконографски различита божанства. Једно је приказано у антропоморфној форми, а друго у форми у којој многи најчешће виде грчког бога Пана, што значи да је божанство било приказано као антропотериоморфно, дакле с роговима и козјим ногама.

У овом раду обрађени су вотивни споменици пронађени на територији данашње Србије, а на којима је Силван приказан антропотериоморфно.

Са простора Паноније (Земун) имамо налаз фрагментованог рељефно-епиграфског споменика на коме је на којем се, уз представу Либерра, налази мања оштећена фигура Силвана са козјим ногама (недостаје глава и горњи део тевероватније, потиче из Дионисовог светилишта), а Силван је смештен поред женске фигуре. Споменик, највероватније, потиче из Дионисовог светилишта.

Из источног дела провинције Далмације, данашње Западне Србије, потичу рељефно-епиграфски споменик из Пријепоља и рељефни споменик са непознатог локалитета, који се чува у Музеју у Ужицу. Овде додајемо и налаз сребрног пехара из Јабучја код Лазаревца где се, у оквиру богате рељефне декорације, налази и представа Силвана који приводи козу жртвенику. Може се претпоставити да се ови споменици, у највећој мери, могу повезати са делматским типом представа Силвана, карактеристичним за унутрашњост провинције Далмације.